

- PROJEKT

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA
GMINY TARNOGRÓD
NA LATA 2021-2030**

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I

1. WSTĘP.....	4
2. ETAPY TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	5
3. DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	5
4. UWARUNKOWANIA FORMALNO- PRAWNE.....	8

CZĘŚĆ II DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

5. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	9
6. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA.....	9
6.1. OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY.....	9
6.2. STRUKTURA MIESZKAŃCÓW WG MIEJSCOWOŚCI ZAMIESZKANIA.....	10
6.3. STRUKTURA MIESZKAŃCÓW WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKOWYCH.....	10
6.4. STRUKTURA LUDNOŚCI WG WIEKU I PŁCI.....	11
6.5. URODZENIA I ZGONY ORAZ PRZYROST NATURALNY.....	12
7. SYSTEM EDUKACJI.....	12
7.1.PLACÓWKI OŚWIATOWE.....	13
8. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY.....	14
9. KULTURA.....	15
10. BEZROBOCIE I RYNEK PRACY.....	17
10.1 OGÓLNA LICZBA BEZRONOTNYCH.....	18
10.2. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH WG PŁCI.....	18
10.3. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH WG WIEKU.....	18
11. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ZDROWIE.....	19
12. PRZEMOC W RODZINIE.....	20
12.1 ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY.....	20
12.2. PORADNICTWO W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.....	21
12.3 PROCEDURA”NIEBIESKIE KARTY”.....	22
13. PROBLEM ALKOHOLOWY.....	22
14. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	24
14.1.ASYSTENT RODZINY.....	25
14.2. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH.....	26
14.3.PIECZA ZASTĘPCZA.....	26
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	26
16. POMOC SPOŁECZNA.....	27
16.1. GOSPODARSTWA DOMOWE OBJĘTE POMOCĄ SPOŁECZNĄ.....	28
16.2. CHARAKTERYSTYKA DOMINUJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	30
16.3. ŚWIADCZENIA PRZYNAWANE W RAMACH PROGRAMÓW „POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA” ORAZ „POSIŁEK W SZKOLE I DOMU”.....	32
16.4. PRACA SOCJALNA.....	33
16.5. USŁUGI OPIEKUŃCZE.....	33
16.6. DOMY POMOCY SPOŁCZNEJ.....	34
16.7. ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZE, ŚWIADCZENIA RODZINNE, PROGRAM „ZA ŻYCIEM”.....	34
16.8. KARTA DUŻEJ RODZINY.....	35
17. INSTYTUCJE WSPARCIA SPOŁECZNEGO.....	36
18. ANALIZA SWOT.....	37

CZĘŚĆ III PROGNOZA ZMIAN

19. PROGNOZA ZMIAN.....	39
20. MONITORING I EWALUACJA.....	40

CZĘŚĆ IV CZĘŚĆ STRATEGICZNA

21. CEL GENERALNY I CELE STRATEGICZNE.....	41
22. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ, PRZEDSIĘWZIĘCIA, WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA, NAKŁADY FINANSOWE, HARMONOGRAM REALIZACJI.....	42
23. RAMY FINANSOWE.....	47
24. SPIS TABEL, WYKRESÓW.....	48

1. WSTĘP

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądaných struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Przyjęcie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych jest zadaniem obligatoryjnym, przypisanym władzom gminy na mocy przepisów ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. O potrzebie stworzenia strategii decyduje także środowisko lokalne, które wykazuje duże zainteresowanie problemami społecznymi w swoim otoczeniu. Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych spełnia wymagania stawiane nowoczesnym, kompleksowym dokumentom strategicznym, wprowadzając podstawę do działań rozwojowych w perspektywie najbliższych lat. Niniejsza strategia została opracowana w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Tarnogrodzie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Strategia obejmuje następujące części:

- I. diagnostyczną, w której opisano fundamentalne dziedziny polityki społecznej (J. Auleytner)¹ na terenie Gminy Tarnogród: politykę ludnościową i rodzinną, politykę w dziedzinie zatrudnienia, warunków i ochrony pracy, politykę mieszkaniową, politykę w zakresie ochrony zdrowia, politykę oświatową, politykę kulturalną, politykę w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej, politykę w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania szeroko rozumianym zjawiskom dezorganizacji społecznej oraz patologii społecznej;
- II. prognostyczną, mającą na celu wskazanie głównych problemów Gminy Tarnogród;
- III. strategiczną wskazującą zidentyfikowane obszary strategicznej interwencji, odpowiadające im cele strategiczne i operacyjne oraz proponowane działania. Dla każdego z zaproponowanych działań, przedstawiono sugerowane wskaźniki, pozwalające na monitorowanie zmian, a także wskazano podmioty odpowiedzialne za prowadzenie monitoringu;
- IV. ramy finansowe działań w perspektywie do 2030 roku.

¹ Auleytner J., Polska polityka społeczna. Ciągłość i zmiany. Warszawa 2004

2. ETAPY TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Proces tworzeniu strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Tarnogród przebiegał według 4 etapów:

1. Analiza problemów - której celem było zidentyfikowanie głównych grup problemów i kwestii społecznych w gminie w oparciu o wyniki diagnozy oraz dostępne analizy dotyczące poszczególnych działów polityki społecznej i uporządkowanie ich w związku przyczynowo skutkowe.

2. Analiza głównych celów polityki społecznej - które umożliwiły wskazanie i identyfikację strategicznych celów i ich wzajemnej zależności zgodnie z kryterium „cel – środek do jego osiągnięcia”. Celowi generalnemu strategii przypisano cele strategiczne oraz kierunki działań szczegółowych oraz wskazano tzw. przedsięwzięcia, które stanowią podstawę do projektowania projektów socjalnych oraz programów szczegółowych.

3. Określenie wskaźników realizacji - które umożliwiły wskazanie stopnia realizacji założonych celów w poszczególnych dziedzinach polityki społecznej. Założono, iż wskaźniki realizacji wskazują zakładaną wartość do osiągnięcia w horyzoncie czasowym do 2030 roku. Niemniej monitoring i ewaluacja stopnia realizacji będzie dokonywana nie rzadziej niż raz na dwa lata.

4. Określenie ram finansowych - które określają limit środków, które gmina zamierza przeznaczyć na realizację. Określenie ram finansowych na poziomie celów strategicznych poprzedzono analizą kosztów poszczególnych przedsięwzięć w ramach celów strategicznych możliwych źródeł finansowania oraz prognozą finansową na poszczególne lata realizacji strategii. W rozdziale pt. ramy finansowe zawarto adnotacje, iż zastrzega się możliwość dokonywania korekt ram finansowych ze względu na możliwość dostępności środków finansowych własnych oraz zewnętrznych ze względu na fakt, iż określone ramy finansowe opierają się wyłącznie na prognozie finansowej, która może ulec zmianie.

3. DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOŁECZNEJ

Na poziomie europejskim i międzynarodowym:

1. „Europa 2020” jest nową strategią gospodarczą Unii Europejskiej zastępującą Strategię Lizbońską. Strategia „Europa 2020” skupia się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

- Rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji).
- Rozwój zrównoważony (wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej).
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

2. Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych ratyfikowana przez Prezydenta Polski w roku 2012 ma na celu popieranie, ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Dokument kładzie nacisk na prowadzenie konsultacji z osobami niepełnosprawnymi w zakresie spraw związanych z osobami niepełnosprawnymi oraz

angażowanie tych osób, w tym niepełnosprawnych dzieci, w te procesy, za pośrednictwem reprezentujących je organizacji.

3. Traktat Akcesyjny - na mocy niniejszego Aktu nowe Państwa Członkowskie przystępują do decyzji i umów przyjętych przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w ramach Rady Wspólnoty. Nowe Państwa Członkowskie zobowiązują się przystąpić od dnia przystąpienia do wszystkich innych umów zawartych przez obecne Państwa Członkowskie i dotyczących funkcjonowania Unii lub związanych z jej działaniami. Oznacza to, że Polska zobowiązuje się do przestrzegania wszystkich norm prawnych i przyjętych strategii rozwojowych dla poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego,

4. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w unii europejskiej:

- Rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku określające wspólne zasady, przepisy i normy dotyczące wdrażania pięciu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;

- Rozporządzenie (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku określające zadania Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), w tym zakres udzielanego wsparcia, przepisy szczególne i rodzaje wydatków kwalifikujących się do objęcia wsparciem;

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycja rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006;

- Rozporządzenie (UE) Nr 1304/2013 określające specyficzne postanowienia dotyczące działań, które mogą być wspierane przez Europejski Fundusz Społeczny.

Na poziomie krajowym:

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”, której głównym celem jest rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia, szczególnie osób z grup będących w gorszym położeniu na rynku pracy, rozwój ekonomii społecznej, kształcenie ustawiczne, poprawę dostępności zasobów mieszkaniowych, wsparcie rodzin w opiece nad dzieckiem, rozwój form i metod pracy z rodziną w kryzysie, wprowadzenie nowych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, tworzenie modelu kompleksowego wsparcia osób starszych

2. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL), której głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

3. Krajowy Program Reform (KPR), jest to kluczowy element wdrażania „Europy 2020”, którego głównym celem jest budowa trwałych podstaw wzrostu gospodarczego, przy łączeniu celów unijnych z priorytetami krajowymi.

4. Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 (MPiPS). Celem głównym Programu jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez działania zmierzające do zwiększenia aktywności społecznej, oraz zwiększenia gotowości do podejmowania pracy, a tym samym poprawy poziomu zatrudnienia. W programie wskazano pięć celów operacyjnych:

- Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży,
- Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży na wejście w rynek pracy,
- Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko,

- Zapobieganie niepewności mieszkaniowej,
- Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni.

Inne działania i programy rządowe:

- Wsparcie dla bezrobotnych najbardziej oddalonych od rynku pracy (MRPiPS),
- Wsparcie rodzin z dziećmi oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (MRPiPS),
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych (MRPiPS),
- Zmiana zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu wobec niektórych rodzajów wykonywania pracy (MRPiPS),
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych (MRPiPS),
- Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego młodzieży (MRPiPS/OHP),
- Wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej poprzez zapewnienie funkcji socjalnej szkoły (MEN),
- Wsparcie dla opiekunów osób niepełnosprawnych (MRPiPS),
- Rozwój sektora ekonomii społecznej (MRPiPS),
- Zmiany w systemie pomocy społecznej (MRPiPS),
- Pomoc państwa w zakresie dożywiania (MRPiPS),
- Program rządowy Rodzina 500+,
- Program „Za życiem”
- Program „Dobry Start”.

Na poziomie regionalnym:

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030. Przyjęta przez Sejmik Województwa Lubelskiego 21 grudnia 2020 roku, wyznacza cele, które jako społeczność regionalna — możemy i chcemy osiągnąć w perspektywie roku 2030. Misja Strategii: „Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym na terenie województwa lubelskiego oraz organizowanie odpowiedniego do potrzeb wsparcia dla osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprzez efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów instytucjonalnych, finansowych i potencjału kapitału ludzkiego, w celu zapewnienia mieszkańcom Lubelszczyzny możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.”

Na poziomie lokalnym:

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Biłgorajskim na lata 2021 - 2030. Misja Strategii: „Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym na terenie Powiatu Biłgorajskiego oraz organizowanie odpowiedniego do potrzeb wsparcia dla osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów instytucjonalnych, finansowych i potencjału kapitału ludzkiego, w celu zapewnienia mieszkańcom Powiatu możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym”.

4. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE

Zdania z zakresu polityki społecznej zostały podzielone pomiędzy administrację centralną oraz władze samorządowe różnych szczebli. W przypadku jednostek gminy, pomoc społeczna stanowi jedną z kluczowych i wymagających polityk publicznych, która wymaga uwzględnienia w długofalowych planach działań. Podstawy prawne do przygotowania strategii sformułowane zostały w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z artykułem 16b ust. 1 gminy oraz powiaty są zobligowane do przyjęcia strategii rozwiązywania problemów społecznych. Z kolei samorząd województwa został zobowiązany do przyjęcia strategii dotyczącej polityki społecznej.

Ze względu na szeroki zakres problemowy dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, faktyczne podstawy całego systemu oraz planowane działania wynikają z przepisów szeregu szczegółowych aktów prawnych, do których należą:

1. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym;
4. Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty;
5. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego;
6. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych;
7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
8. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym;
9. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych;
10. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
11. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
12. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
13. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
14. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
15. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
16. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny;
17. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

5. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Tarnogród położona jest w województwie lubelskim w południowej części powiatu biłgorajskiego na Płaskowyżu Tarnogrodzkim w pobliżu terenów chronionych w otoczeniu Roztoczańskiego Parku Narodowego i Krajobrazowego Parku Puszczy Solskiej. W jej skład wchodzi miasto Tarnogród oraz wsie: Luchów Dolny, Luchów Górny, Wola Różaniecka, Różaniec Pierwszy, Różaniec Drugi. Od południa gmina graniczy z województwem podkarpackim. Jest oddalona od siedziby województwa to 105 km, a od siedziby powiatu 20 km. Najbliższe przejścia graniczne (z Ukrainą) znajdują się w Dorohusku, Zosinie, Hrebennem, Korczowej i Medyce. Teren gminy przecinają dwie drogi wojewódzkie nr 835 Lublin – Wysokie - Biłgoraj – Sieniawa - Przeworsk i nr 863 Kopki – Krzeszów – Tarnogród – Cieszanów.

Powierzchnia gminy wynosi 114 km², z czego 52,7% to grunty orne, 25,5% lasy, 15,7% łąki i pastwiska, tereny zabudowane zurbanizowane 2,5%, tereny komunikacyjne 2,3%. Obszar miasta zajmuje powierzchnię 11 km².

Środowisko naturalne, dzięki oddaleniu od większych ośrodków przemysłowych, jest czyste i wolne od skażeń. Od kilku lat obserwuje się systematyczny spadek ilości emitowanych zanieczyszczeń, co związane jest przede wszystkim z modernizacją systemu opalania (zwiększenie sprawności urządzeń oraz zmiany źródła energii: węgiel, koks na gaz ziemny).

6. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Dane dotyczące rozdziału „Struktura demograficzna” pochodzą z Urzędu Gminy Tarnogród.

W opracowanej Strategii, wyszczególniono liczbę mieszkańców ze względu płeć, na ekonomiczne grupy wiekowe³, miejscowość zamieszkania, określono liczbę urodzeń, zgonów oraz wyznaczono na tej podstawie wskaźnik przyrostu naturalnego, a także określono liczbę zawartych małżeństw i rozwodów. Pokazano dane za lata 2018-2020 aby uchwycić dynamikę zjawiska.

³ Ekonomiczne grupy wiekowe, to grupy ludności z uwagi na wiek zdolności do pracy tj. wiek przedprodukcyjny, czyli osoby młode do 17 roku życia, wiek produkcyjny, czyli kobiety od 18 do 59 roku życia i mężczyźni od 18 do 64 roku życia oraz wiek poprodukcyjny w przypadku kobiet powyżej 60 roku życia i mężczyzn powyżej 65 roku życia.

6.1. OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY

W 2018 roku w gminie mieszkało 6826 osoby. W 2019 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się do 6777 osób. W 2020 roku odnotowano kolejny spadek liczby mieszkańców do 6716. W podziale na płeć, niewielką przewagą stanowią kobiety tj. w 2020 roku 50,09 %.

TABELA 1. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	LICZBA	%	LICZBA	%	LICZBA	%
LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY	6826	100,0	6777	100,0	6716	100
W TYM KOBIETY	3424	50,16	3399	50,15	3364	50,09
W TYM MĘŻCZYŹNI	3402	49,84	3378	49,85	3352	49,91

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG

6.2. STRUKTURA MIESZKAŃCÓW WG MIEJSCOWOŚCI ZAMIESZKANIA

Gmina podzielona jest na miasto i 5 wsi. Największą miejscowością pod względem liczby mieszkańców jest Tarnogród, w którym odsetek liczby mieszkańców wyniósł w 2020 roku 50,33%. W czasookresie 2018-2020 liczba mieszkańców zmalała.

TABELA 2. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD WG MIEJSCOWOŚCI ZAMIESZKANIA W LATACH 2018-2020

	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	LICZBA	%	LICZBA	%	LICZBA	%
Luchów Dolny	603	8,83	599	8,84	586	8,73
Luchów Górny	589	8,64	600	8,85	602	8,96
Różaniec Drugi	620	9,08	624	9,21	618	9,20
Różaniec Pierwszy	833	12,20	825	12,17	801	11,93
Tarnogród	3439	50,38	3393	50,07	3380	50,33
Wola Różaniecka	742	10,87	736	10,86	729	10,85

6.3. STRUKTURA MIESZKAŃCÓW WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKOWYCH

Zagadnienia dotyczące liczby mieszkańców wg ekonomicznych grup wiekowych są szczególnie ważne dla formułowania odpowiednich regionalnych polityk np. rynku pracy. W analizie procesu starzenia się ludności ważne jest określenie relacji pomiędzy ludnością w wieku nieprodukcyjnym (czyli przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) oraz ludnością produkcyjną dla właściwego funkcjonowania systemu zabezpieczeń społecznych.

Z danych statystycznych Urzędu Gminy w Tarnogrodzie wynika, że odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym był w 2020 roku na poziomie sięgającym 18,17 %. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 61,39 %, a osoby w wieku poprodukcyjnym 20,44 %. Analiza danych za 3 lata wykazała zwiększanie się odsetka osób starszych oraz spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym.

TABELA 3. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKOWYCH W LATACH 2018-2020

	WIEK PRZEDPRODUKCYJNY		WIEK PRODUKCYJNY		WIEK POPRODUKCYJNY	
	L.OSÓB	%	L.OSÓB	%	L.OSÓB	%
2018 ROK	1280	17,75	4230	61,97	1316	19,28
2019 ROK	1274	18,80	4149	61,22	1354	19,98
2020 ROK	1220	18,17	4123	61,39	1373	20,44

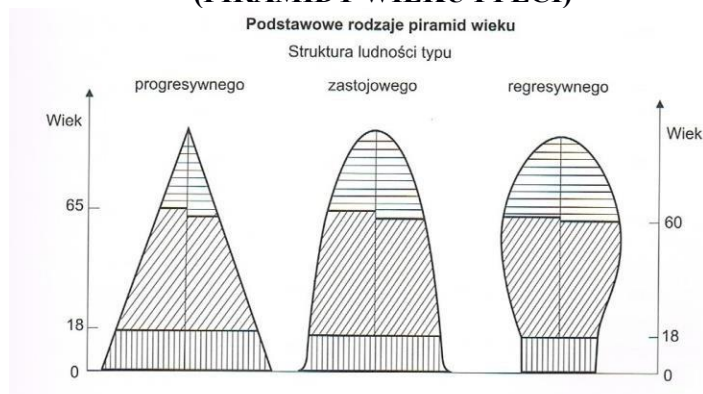
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG

6.4. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU I PŁCI

Struktura ludności według wieku i płci ma podstawowe znaczenie dla kształtowania się procesów demograficznych. Graficznym obrazem stanu i struktury ludności na danym obszarze jest tzw. piramida wieku. Analizując empiryczne struktury wieku warto odwołać się do struktur modelowych zaproponowanych pod koniec XIX w. przez Sundbärę, który wyróżnił trzy podstawowe struktury modelowe: progresywną, stacjonarną (zastojową) i regresywną. W pierwszym przypadku piramida ma kształt trójkąta równoramiennego, występuje w populacjach o wysokiej rodności i jest charakterystyczna dla społeczeństwa młodego. Struktura zastojowa kształtuje się w rezultacie jednakowego natężenia urodzeń i zgonów, a piramida wieku ma kształt podobny do dzwonu. Typ trzeciej struktury wieku właściwy jest dla społeczeństwa starego i jest wynikiem malejącego natężenia urodzeń. Przy wysokich wartościach przeciętnego dalszego trwania życia występują niekorzystne relacje między grupami wieku: produkcyjnego oraz przed – i poprodukcyjnego. Utrzymywanie się w dłuższym okresie czasu przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń prowadzi do zjawiska depopulacji. Obrazem graficznym takiej struktury wieku jest piramida o zdecydowanie zwężającej się podstawie (kształt wrzeciona).⁴

⁴ Elżbieta Sojka, Analiza porównawcza struktur i procesów ludnościowych w wybranych krajach UE z wykorzystaniem metod taksonomicznych, Acta Universitatis Lodzianis Folia Oeconomica 253, 2011, s. 300

WYKRES 1. MODELE STRUKTURY LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI I WIEKU (PIRAMIDY WIEKU I PŁCI)

Źródło: opracowanie własne na podstawie J.Z Holzer: Demografia. Warszawa 2003

Poddając analizie dane demograficzne Gminy Tarnogród, można stwierdzić, że gmina należy do modelu zastojowego. Wskazuje na to porównywalny udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynoszącym 18,17% oraz osób w wieku poprodukcyjnym wynoszącym 20,44%. Tendencja wskaźników wskazuje jednak, że w najbliższych latach gmina przejdzie do modelu regresywnego. Odsetek osób starszych będzie znacznie większy od odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym. Obecnie liczba ludności maleje, a przyrost naturalny jest ujemny.

6.5. URODZENIA I ZGONY ORAZ PRZYROST NATURALNY

Kluczową kwestią w diagnozie sytuacji demograficznej mieszkańców gminy jest liczba urodzeń i zgonów oraz wyznaczenie na podstawie tych wartości wskaźnika przyrostu naturalnego. Polityka ludnościowa w gminie powinna uwzględniać potrzeby mieszkańców związane z fazami życia i różną sytuacją materialną oraz zwracać uwagę na problemy dotyczące w dużej mierze systemu edukacyjnego i uwarunkowań rynku pracy. Dodatkowo przy wzroście liczby najstarszych mieszkańców, powinno się opracować założenia polityki ukierunkowanej na seniorów, która winna być kompleksowa, nakierowana na godne i zdrowe starzenie się, włączając w to działania różnych organizacji i instytucji.

W roku 2018 liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów. W latach 2019-2020 liczba urodzeń była mniejsza niż liczba zgonów. Przyrost naturalny w dwóch ostatnich latach był ujemny.

TABELA 4. URODZENIA, ZGONY I PRZYROST NATURALNY W GMINIE TARNOGRÓ W LATACH 2018-2020

	2018 ROK	2019 ROK	2020 ROK
LICZBA URODZEŃ	78	57	44
LICZBA ZGONÓW	64	75	83
PRZYROST NATURALNY	14	-18	-39
WSKAŹNIK PRZYROSTU NATURALNEGO	0,21	-0,27	-0,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG

7. SYSTEM EDUKACJI

Termin edukacja obejmuje całość procesów i działań zmierzających do wychowania osoby. Na działania i procesy składa się socjalizacja, kształcenie, nauczanie, uczenie się. Jest to nabywanie cech, umiejętności potrzebnych do życia w społeczeństwie. To stymulowanie rozwoju osoby, z odnajdywaniem własnych możliwości i własnej tożsamości.⁶

Od początku 2017 roku wprowadzana była reforma oświaty, której głównym celem było lepsze przygotowanie uczniów kończących cały cykl kształcenia do potrzeb rozwoju indywidualnego oraz potrzeb nowoczesnego rynku pracy, do czego potrzebny jest solidny fundament wykształcenia ogólnego. Kluczowe elementy reformy to:

- I. Zmiana struktury systemu oświaty polegająca na wprowadzeniu długiej 8-klasowej szkoły podstawowej oraz 4-letniego liceum ogólnokształcącego i 5-letniego technikum.
- II. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dla 6-latków, w trakcie którego dziecko uczy się podstawowych umiejętności, a jego nauka, podobnie jak nauka w szkole jest objęta subwencją oświatową z budżetu państwa.

- III. Zapewnienie darmowych podręczników.
- IV. Wzmocnienie kształcenia ogólnego i zawodowego w szkołach średnich poprzez wydłużenie o rok cyklu kształcenia.
- V. Wprowadzenie 3-letniego kształcenia branżowego (1 kwalifikacja w danym zawodzie) z możliwością nabywania dalszych kwalifikacji i przygotowania do matury w 2-letniej szkole branżowej II stopnia.
- VI. Upowszechnienie kształcenia dualnego realizowanego we współpracy z przedsiębiorcami.
- VII. Zwiększenie udziału pracodawców we współfinansowaniu kształcenia zawodowego poprzez utworzenie Funduszu Rozwoju Edukacji Zawodowej.⁷

⁶ E. Rogalska „Edukacja jako podstawowe pojęcie i kategoria pedagogiczna” <http://www publikacje.edu.pl/pdf/11874.pdf>

⁷ Krótka Informacja o Polskim Systemie Edukacji 2017/2018. http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2017/10/System-edukacji-w-Polsce_2017_2018_PL.pdf

7.1 PLACÓWKI OŚWIATOWE

Infrastruktura edukacyjna na terenie gminy obejmuje wszystkie stopnie kształcenia począwszy od edukacji przedszkolnej do szkolnictwa średniego.

Ogółem funkcjonuje:

1 przedszkole,

5 szkół podstawowych (z tego jedna filialna – oddział przedszkolny),

1 szkoła średnia.

- Edukacja przedszkolna realizowana jest w Przedszkolu Miejskim w Tarnogrodzie. W przedszkolu zorganizowanych jest 6 oddziałów, do których uczęszcza 140 dzieci. Ponadto na terenie gminy w czterech szkołach wiejskich zorganizowane są oddziały przedszkolne. W szkołach podstawowych na terenie gminy uczy się 520 uczniów (w klasach I-VIII), z czego prawie 61,54 % uczęszcza do Szkoły Podstawowej w Tarnogrodzie.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych systematycznie spada, a dane demograficzne wskazują, że trend ten będzie się utrzymywał na przestrzeni najbliższych lat. Trwający niż demograficzny oraz konieczność podnoszenie konkurencyjności szkół poprzez wzrost jakości kształcenia uzasadniają potrzebę wprowadzenia nowych rozwiązań w zakresie racjonalizacji sieci szkół podstawowych na terenie gminy.

Na terenie gminy Tarnogród funkcjonuje Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Różańcu. Organem prowadzącym jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Szkoła kształci młodzież na następujących kierunkach:

- **TECHNIKUM:**

- technik mechanizacji rolnictwa,
- technik żywienia i usług gastronomicznych,
- technik rolnik,
- technik agrobiznesu.

- **BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA (zawód)**

- mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych,
- ogrodnik,
- pszczelarz,
- zawód: cukiernik,
- zawód: kucharz,
- zawód: przetwórcza mięsa.
- **KURSY KWALIFIKACYJNE (FORMA ZAOCZNA):**
- technik rolnik,
- rolnik.

Również ta szkoła w dotkliwy sposób odczuła skutki niżu demograficznego.

TABELA 5. PLACÓWKI OŚWIATOWE NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD

	Liczba dzieci
Przedszkole Miejskie w Tarnogrodzie	140
Szkoła Podstawowa im. Marii Curie- Skłodowskiej w Tarnogrodzie	320
Szkoła Podstawowa w Luchowie Dolnym	66
w tym w oddziale przedszkolnym	12
Szkoła Podstawowa w Luchowie Górnym	18
w tym w oddziale przedszkolnym	18
Szkoła Podstawowa w Różańcu Drugim	136
w tym w oddziale przedszkolnym	37
Szkoła Podstawowa w Woli Różanieckiej	64
w tym w oddziale przedszkolnym	17
Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Różańcu	253

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z placówek oświatowych stan na 30 września 2020 r.

8. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego informuje nas o podstawowych definicjach do niniejszego rozdziału. Zgodnie z nią:

- Mieszkaniowy zasób gminy to lokale stanowiące własność gminy albo gminnych osób prawnych lub spółek handlowych utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem towarzystw budownictwa społecznego, a także lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów.
- Lokal to miejsce służące do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych. Lokalem nie jest pomieszczenie przeznaczone do krótkotrwałego pobytu osób, w szczególności znajdujące się w budynkach internatów, burs, pensjonatów, hoteli, domów wypoczynkowych lub w innych budynkach służących do celów turystycznych lub wypoczynkowych.
- Lokal socjalny - lokal nadający się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w wypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie.

Obecnie w mieszkaniowym zasobie Gminy Tarnogród są 17 lokali. Wszystkie w Tarnogrodzie. Łącznie w tych lokalach mieszka 37 osób. Wszystkie lokale wyposażone są w niezbędne instalacje. Wg danych w latach 2018-2020 nie było wyroków sądowych zobowiązujących gminę do zapewnienia lokalu socjalnego i lokalu tymczasowego. Odnotowano 3 rodziny oczekujące na lokal.

9. KULTURA

Głównymi instytucjami zapewniającymi dostęp do kultury są *Tarnogrodzki Ośrodek Kultury* oraz *Miejska Biblioteka Publiczna*.

Tarnogrodzki Ośrodek Kultury (zwany dalej TOK), jako samorządowa instytucja kultury, prowadzi działalność określoną statutem w zakresie upowszechniania kultury, wychowania i edukacji kulturalnej dzieci, młodzieży i dorosłych. Do głównych zadań TOK należą: organizowanie imprez artystycznych, rozrywkowych, prowadzenie amatorskich zespołów artystycznych, kół i klubów zainteresowań, współpraca z organizacjami społecznymi, placówkami kulturalno-oświatowymi i instytucjami artystycznymi oraz z partnerami z zagranicy, rozpoznawanie i zaspakajanie zainteresowań kulturalnych mieszkańców gminy.

Misją Tarnogrodzkiego Ośrodka Kultury jest tworzenie i dostarczanie lokalnej społeczności wysokiej jakości kultury, która stanowi cenny i niezastąpiony element życia mieszkańców w dwóch aspektach: edukacji artystycznej i rozrywki kulturalnej.

W ramach oferty stałych zajęć TOK oferuje: zajęcia taneczne oraz plastyczne.

Przy Tarnogrodzkim Ośrodku Kultury funkcjonuje:

Klub Seniora w którym panie i panowie spędzają wspólnie wolny czas, organizując warsztaty rękodzieła artystycznego, spotkania integracyjne, edukacyjne. Członkowie uczestniczą w zajęciach aerobiku dla seniorów, wyjeżdżają na wycieczki, odwiedzają zaprzyjaźnione kluby, zapraszają na wieczorki integracyjne do siebie. Podczas tych spotkań seniorzy prezentują swoje umiejętności kulinarne i artystyczne, wymieniają się pomysłami na działalność i przede wszystkim dobrze się bawią. Dzięki tej aktywności wielu osobom przestała doskwierać samotność. Klub Seniora zapewnia swoim członkom aktywny udział w życiu kulturalnym, stanowi źródło radości i niewyczerpanej inspiracji, jest polem do wymiany doświadczeń i poglądów, odskocznią od codziennych obowiązków.

Tarnogrodzka Orkiestra Dęta w której grają młodzi ludzie z terenu miasta i gminy. W ramach orkiestry prowadzone są zajęcia nauki gry na instrumentach dętych blaszanych (trąbka, sakshorn altowy i tenorowy, puzon, tuba) i drewnianych (klarnet, saksofony – altowy, tenorowy, barytonowy i sopranowy).

Tarnogrodzka Kapela Ludowa została założona w 1976 roku, gra i śpiewa przede wszystkim utwory regionalne, zebrane od najstarszych mieszkańców okolic Tarnogrodu i zapisane przez członków grupy. To zespół bardzo żywiołowy. Ma na swoim koncie mnóstwo koncertów w różnych miejscowościach naszego kraju.

Teatr Tarnogrodzkiego Ośrodka Kultury. Teatr to kilkunastoosobowa grupa dorosłych, którzy poświęcają swój wolny czas na amatorską grę aktorską. Dotychczas wystawione sztuki to m.in.: „Wszystko zależy od dziadka” Iwony Pawłowicz, „Małżeństwo Loli” Henryka Zwierzchowskiego, „Posażna jedynaczka” Aleksandra Fredry, „Gość oczekiwany” Zofii Kossak-Szczuckiej, „Kowal, pieniądze i gwiazdy” Jerzego Szaniawskiego, „Kalosze” Aleksandra

Fredry, „Grube ryby” i „Radcy pana radcy” Michała Bałuckiego. Oprócz corocznych premier na tarnogrodzkiej scenie zespół prezentuje swoje spektakle na zaproszenie różnych środowisk.

Teatr Młodych TOK SHOW. Teatr młodzieżowy istnieje od 2013 roku. Podczas zajęć uczestnicy poznają warsztat aktorski, pracując nad dykcją, emisją głosu, koncentracją, ruchem scenicznym, opanowują techniki improwizacji i dramy. Pogłębiają wiedzę o teatrze poprzez wspólne oglądanie widowisk na ekranie i wyjazdy na przedstawienia profesjonalnych teatrów, w ten sposób przygotowując się do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Wspólnie wybierają scenariusz i tworząc spektakl, poznają siebie, odkrywają swoje możliwości, zdobywają nowe umiejętności. Próby do przedstawienia są poprzedzane zajęciami warsztatowymi, podczas których bardzo istotna jest praca nad ciałem, wyrażanie i przekazywanie emocji. Młodzi wraz z reżyserką pracują nad scenariuszem, charakteryzacją, projektują scenografię, kostiumy. Zespół pragnie dzielić się swoją pasją, dlatego zawsze zwieńczeniem wielomiesięcznej pracy jest zaprezentowanie spektaklu publiczności. Teatr Młodych oprócz występów na deskach TOK-u prezentuje się na scenach zaprzyjaźnionych ośrodków kultury, bierze udział w przeglądach powiatowych i wojewódzkich, zdobywając nagrody i wyróżnienia.

Teatr Młodszych TOK SZOK to utworzona druga grupa teatralna dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej. Młodszy odkrywają swoje aktorskie talenty i rozwijają pasję, mierząc się z podstawowymi zadaniami aktorskimi. Uczą się pracować z tekstem, wyrażać emocje, pracują nad świadomością ciała, ćwiczą dykcję i ruch sceniczny. Piszą scenariusze autorskie, uczestniczą w pracy nad scenografią, projektują i wykonują kostiumy. Podczas zajęć dostrzegany i rozwijany jest indywidualny talent każdego uczestnika. Ćwiczenia teatralne wyzwalają twórczą energię, rozwijają wyobraźnię, są świetną zabawą, pomagają niwelować stres. Tworzenie spektaklu jest zawsze pracą zespołową, podczas której młodzi aktorzy uczą się wrażliwości na drugiego człowieka, działania w grupie i współodpowiedzialności za powierzone zadania. Zespół bierze udział w warsztatach improwizacji prowadzonych przez profesjonalistów i wyjeżdża do teatrów na spektakle. Grupa przygotowuje głównie nowoczesne formy sceniczne i prezentuje je na przeglądach powiatowych i międzywojewódzkich. Ma na koncie nagrody i wyróżnienia. Gra też bajki dla najmłodszych i utwory kabaretowe, które przedstawia na rodzimej scenie i podczas imprez powiatowych.

W Tarnogrodzkim Ośrodku Kultury odbywają się Ogólnopolskie Sejmiki Teatrów Wsi Polskiej oraz Międzywojewódzki Sejmik Wiejskich Zespołów Teatralnych. Są jedynym tak znaczącym i rozpoznawalnym przeglądem twórczości teatralnej środowisk wiejskich, zdarzeniem artystycznym stanowiącym zarazem ważny element życia kulturalnego wsi polskiej. Tarnogród jako wieloletni gospodarz regionalnego i ogólnopolskiego sejmiku zyskał zaszczytne miano stolicy teatrów wiejskich. W kręgach badaczy kultury i teatru ceniony jest fakt, że sejmiki są jednym z najlepiej dokumentowanych działań: dotychczas ukazało się 8 książek o wiejskim teatrze. Bogactwo dokumentacji a także rozwój artystyczny i poznawczy to skutek udziału w radzie programowej i komisjach artystycznych wybitnych fachowców – badaczy i twórców z instytutów, uczelni uniwersyteckich i teatralnych. Przedstawienia teatru obrzędowego zawierające autentyczne teksty folkloru, tradycyjne stroje ludowe, elementy scenografii i rekwizyty z wiejskiej chałupy (zabytki muzealne lub wierne rekonstrukcje przedmiotów) obrazują etnografię regionów i kulturę ludową Polski. Są cennym źródłem informacji, znakomitym i unikatowym materiałem dokumentacyjnym i porównawczym dla etnologów, etnografów, folklorystów i kulturoznawców. Jednakże ich podstawowym celem jest zachowanie w życiu kulturalnym tego, co da się jeszcze ocalić z kultury wsi polskiej – dziedzictwa niematerialnego (obrzędów, zwyczajów, prac domowych i polnych, pieśni) oraz materialnego (sprzętów, narzędzi pracy, strojów codziennych i odświętnych).

TOK organizuje corocznie szereg imprez dla mieszkańców i wszystkich zainteresowanych. Należą do nich np. Powiatowego Przeglądu Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych, Warsztaty Artystyczne Malowany Wschód, Regionalne Warsztaty Zdobienia Pisanek.

Powstanie Biblioteki Publicznej w Tarnogrodzie datuje się na lata 40 ubiegłego stulecia. Jest to rok 1948, kiedy na mocy „Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi” z 17 kwietnia 1946 roku Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Tarnogrodzie powołuje ją do życia. Początkowo księgozbiór jest niewielki, liczy bowiem 368 książek, w tym część otrzymanych z Ministerstwa Oświaty. Biblioteka jest pierwszą instytucją kulturalną w Tarnogrodzie powołaną po II wojnie światowej.

W chwili obecnej siedzibą Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnogrodzie jest XVII – wieczna synagoga o powierzchni ponad 500 m kw. W skład biblioteki wchodzi: oddział dla dzieci i młodzieży, wypożyczalnia główna, czytelnia książek i czasopism, czytelnia Internetowa, Biblioteka posiada jedną filię w Woli Różanieckiej, która w 2003 r. została przeniesiona do budynku Szkoły Podstawowej - z osobnym wejściem dla czytelników.

Księgozbiór biblioteki liczy 33273 voluminów. W bibliotece działają Dyskusyjne Kluby Książki. Biblioteka posiada także oddział książek w językach obcych.

Miejska Biblioteka Publiczna oferuje usługę „Książka na telefon”, dzięki tej usłudze na terenie gminy Tarnogród książki są bezpłatnie dostarczane do miejsca zamieszkania, szczególnie osobom starszym, chorym oraz niepełnosprawnym. Nadto Miejska Biblioteka Publiczna realizuje szereg projektów skierowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

W 2005 r. przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tarnogrodzie otwarto Regionalną Izbę Pamięci z bezpośrednim wejściem do biblioteki. Regionalna Izba Pamięci cieszy się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży. Mogą oni zapoznać się z ciężką pracą swoich przodków. Również osoby dorosłe chętnie zwiedzają RIP z sentymentem oglądając znajdujące się tutaj przedmioty, których jeszcze niedawno sami używali. W RIP zgromadzono, zakonserwowano i opisano chroniąc przed zniszczeniem wiele narzędzi i przedmiotów użytku codziennego (niecki, dzieże, krosna, sanie, beczki, sierpy, cepy, cierlicę, maglownicę, gilatki, kołowrotki, skrzynie). Zgromadzono również wiele oryginalnych dokumentów dotyczących historii naszego regionu (księga inwentarzowa OSP z 1927 r., legitymacja nauczycielska z 1936 r., odpis aktu zgonu z 1897 r., świadectwo ukończenia seminarium we Lwowie z 1916 r.).

Przy MBP funkcjonuje jedyne w Polsce – Tarnogrodzkie Muzeum Nożyczek.

10. BEZROBOCIE I RYNEK PRACY

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa za osobę bezrobotną uznaje się taką, która zarejestrowała się w powiatowych urzędach pracy. Istnieje jednak duża grupa osób pozostających bez zatrudnienia, lecz nie widniejących w rejestrach urzędu pracy. Polityka rynku pracy skupia się jedynie na osobach widniejących w rejestrach urzędów pracy, gdyż tylko te dane są weryfikowalne. Na ich podstawie opracowywana jest także niniejsza analiza.

10.1. OGÓLNA LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH

Wg danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Biłgoraju w 2018 roku liczba zarejestrowanych mieszkańców Gminy Tarnogród wyniosła 133, a w 2019 roku zmniejszyła się do 113. W 2020 roku wyniosła 120, co stanowiło odsetek 2,91 % ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym.

TABELA 6. LICZBA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY W LATACH 2018-2020

	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	l. osób	% mieszkańców w wieku produkcyjnym	l. osób	% mieszkańców w wieku produkcyjnym	l. osób	% mieszkańców w wieku produkcyjnym
Ogółem	133	3,14	113	2,72	120	2,91

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

10.2. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH WG PŁCI

TABELA 7. LICZBA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY WG PŁCI W LATACH 2018-2020

	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	l. kobiet	l. mężczyzn	l. kobiet	l. mężczyzn	l. kobiet	l. mężczyzn
Ogółem	77	56	63	50	59	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

10.3. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH WG WIEKU

TABELA 8. LICZBA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY DO 25 ROKU ŻYCIA ORAZ POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA W LATACH 2018-2020

	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	Osoby do 25 roku życia	Osoby powyżej 50 roku życia	Osoby do 25 roku życia	Osoby powyżej 50 roku życia	Osoby do 25 roku życia	Osoby powyżej 50 roku życia
Ogółem	35	19	24	24	31	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

11. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ZDROWIE

Niepełnosprawność – oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą⁸.

- Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

- Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

- Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.⁹

Powiatowe zespoły i wojewódzkie zespoły wydają odpowiednio orzeczenia o:

- 1) niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia;
- 2) stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia;
- 3) wskazaniach do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

⁸ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

⁹ Opracowano na podstawie: Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Na terenie gminy Tarnogród istnieją:

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy funkcjonujący w ramach ARION Szpitale sp. z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej;
- Poradnia Ginekologiczno - Położnicza funkcjonująca w ramach ARION Szpitale sp. z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Lekarska” s.c. w Tarnogrodzie. NZOZ udziela świadczeń medycznych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej: porady lekarza rodzinnego, poradnia pediatryczna, opieka pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, opieka położnej środowiskowo-rodzinnej, opieka pielęgniarki w środowisku wychowania i nauczania.

Na liście NZOZ zapisanych jest 5722 pacjentów w tym 1022 do 18 roku życia. Porady lekarskie udzielane są w budynku przychodni, a w przypadku stanu zdrowia, który uniemożliwia zgłoszenie się chorego do przychodni w jego domu w ramach wizyt domowych.

- Opiekę stomatologiczną zapewniają trzy prywatne gabinety.
- Istnieją także 3 apteki.

Wszystkie wyżej wymienione placówki znajdują się na terenie miasta Tarnogród.

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską dla mieszkańców gminy realizują placówki znajdujące się poza gminą. Jest to: ARION Szpitale sp. z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Kolejne to cukrzyca oraz choroby zwyrodnieniowe stawów. Schorzenia te należą do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe. Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

12. PRZEMOC W RODZINIE

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, określa przemoc w rodzinie jako powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy w rodzinie ma charakter złożony i rozpatrywane jest zarówno w aspekcie, prawnym, psychologicznym jak i społecznym.

12.1. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Tarnogród został powołany Zespół Interdyscyplinarny. W ramach Zespołu tworzone są grupy robocze do spraw przemocy. Dane za lata 2018-2020 wskazują na zmniejszanie się liczby utworzonych grup roboczych oraz zmniejszenie się liczby osób objętych grupami roboczymi. W 2020 roku utworzono 7 grup, które objęły pomocą 15 rodzin - łącznie 61 osób, w tym 21 kobiet, 21 mężczyzn i 19 dzieci.

TABELA 9. FUNKCJONOWANIE ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO I GRUP ROBOCZYCH DO SPRAW PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018 – 2020

		2018 rok	2019 rok	2020 rok	
liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych		1	1	1	
liczba posiedzeń zespołów		17	13	7	
liczba utworzonych grup roboczych		13	9	7	
liczba posiedzeń grup		46	23	17	
liczba osób objętych pomocą grup roboczych	ogółem	64	67	61	
	w tym kobiety	ogółem	22	23	21
		w tym niepełnosprawne	0	0	3
		w tym starsze	4	9	2
	w tym mężczyźni	ogółem	26	27	21
		w tym niepełnosprawni	4	2	1
		w tym starsi	2	5	2
	w tym dzieci	ogółem	16	17	19
w tym niepełnosprawne		1	1	0	
liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych		17	17	15	

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznego sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

12.2 PORADNICTWO W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2018-2020 udzielano poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego i socjalnego. Dane zawiera tabela.

TABELA 10. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ W FORMIE PORADNICTWA W LATACH 2018 -2020 W GMINIE TARNOGRÓD

		2018 rok	2019 rok	2020 rok
ogółem		47	50	46
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	w tym			
	medycznego	3	0	0
	psychologicznego	6	4	6
	pawnego	2	2	0
	socjalnego	47	50	46
	zawodowego i rodzinnego	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznego sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy

12.3 PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”

Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Interdyscyplinarne podejście do realizacji wymienionej procedury ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Wspólne opracowanie, przy udziale osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, indywidualnego planu pomocy nie będzie doprowadzało do sytuacji, gdy osobą tą zajmowało się odrębnie kilka instytucji, co w konsekwencji niekiedy skutkowało zniechęceniem, biernością i zmęczeniem osoby doznającej przemocy.

W samym 2020 roku objętych procedurą „Niebieskie Karty” było 17 rodzin. W wyniku ustania przemocy w rodzinie zakończono 8 procedur. W wyniku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań 4.

TABELA 11. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROCEDURĄ „NIEBIESKIE KARTY” W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskie Karty"	17	17	15
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę "Niebieskie Karty" w okresie sprawozdawczym	13	9	8
Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty w przypadku:			
ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	7	6	8
rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	3	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznego sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy

13. PROBLEM ALKOHOLOWY

Narodowy Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych definiuje uzależnienie od alkoholu, jako kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których picie alkoholu dominuje nad innymi zachowaniami, które miały dla pacjenta poprzednio większą wartość. Głównym objawem zespołu uzależnienia jest pragnienie alkoholu (często silne, czasami przemożne). Na ostateczne rozpoznanie uzależnienia, pozwala identyfikacja trzech lub więcej następujących cech lub objawów występujących łącznie przez pewien czas w ciągu ostatniego roku (picia):

- 1) Silne pragnienie lub poczucie przymusu picia („głód alkoholowy”).
- 2) Upośledzona zdolność kontrolowania zachowań związanych z piciem (trudności w unikaniu rozpoczęcia picia, trudności w zakończeniu picia do wcześniej założonego poziomu, nieskuteczność wysiłków zamierzających do zmniejszenia lub kontrolowania picia).

3) Fizjologiczne objawy stanu odstawienia pojawiającego się, gdy picie alkoholu jest ograniczone lub przerywane albo używanie alkoholu lub pokrewnie działających substancji (np. leków) w celu złagodzenia ww. objawów, uwolnienie się od nich lub uniknięcia ich.

4) Zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu, potrzeba spożycia większych dawek dla wywołania oczekiwanego efektu.

5) Z powodu picia alkoholu narastające zaniedbywanie alternatywnych źródeł przyjemności lub zainteresowań, zwiększona ilość czasu przeznaczona na zdobywanie alkoholu lub jego picie, bądź uwolnienia się od następstw jego działania.

6) Uporczywe picie alkoholu mimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw picia.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania te obejmują:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.

2. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy lub problem narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz problemów narkomanii.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Podstawowym zadaniem Komisji jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. Gminna Komisja działa na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W Gminie Tarnogród w latach 2018-2020 liczba członków Gminnej Komisji wynosiła 7-5. Gminna Komisja prowadziła rozmowy interwencyjne z osobami nadużywającymi alkoholu w związku ze stosowaniem przez nie przemocy, prowadziła rozmowy z osobą doznającą przemocy w celu diagnozy jej sytuacji w rodzinie, motywowała sprawców przemocy do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc, motywowała dorosłe ofiary przemocy do zgłaszania się do miejsc specjalistycznej pomocy, informowała o lokalnej ofercie pomocy dla dzieci krzywdzonych.

TABELA 12. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	7	5	5
Liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi Gminna Komisja przeprowadziła rozmowy	16	14	13
Liczba osób uzależnionych, wobec których Gminna Komisja wystąpiła do Sądu o leczenie odwykowe	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania PARPA-G1

Punkt Konsultacyjno – Informacyjny

Na terenie Gminy Tarnogród działa Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, do którego zgłaszają się osoby mające problem alkoholowy oraz doznające przemocy. Do Punktu zgłaszają się także członkowie rodzin, w których występuje przemoc oraz sprawcy przemocy.

TABELA 13. PUNKT KONSULTACYJNO – INFORMACYJNY W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba osób z problemem alkoholowym objętych pomocą Punktu	79	21	31
Liczba osób doznających przemocy objętych pomocą Punktu	16	8	9
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie objętych pomocą punktu	4	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania PARPA-G1

14. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIELICZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. W myśl w/w ustawy, piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej (rodzina zastępcza) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a. spokrewniona;
 - b. niezawodowa;
 - c. zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Gmina jako podmiot odpowiedzialny za pracę z rodziną biologiczną powinna położyć szczególny nacisk na wsparcie rodzin, a umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno być ostatecznością. Wspieranie rodziny powinno polegać w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomoc w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji rodziny.

14.1. ASYSTENT RODZINY

Rodziny mające problem opiekuńczo - wychowawczy mogą otrzymać pomoc w formie asystenta rodziny. Asystent prowadzi pracę z rodziną poprzez realizację planu pracy we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielaniem pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny – zwłaszcza w prowadzeniu gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych oraz wspieraniem aktywności społecznej rodziny, udzielaniem pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udzielanie wsparcia dzieciom, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnogrodzie w latach 2018-2020 zatrudniał 1 asystenta rodziny. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę rodzin w poszczególnych latach, które były pod opieką asystenta. Z danych wynika, że liczba tych rodzin utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 14. LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z USŁUG ASYSTENTA RODZINY W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	8	9	7
Liczba asystentów rodziny	1	1	1
Liczba dzieci w tych rodzinach objęte pomocą asystenta	25	29	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

14.2. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, udziela wsparcia rodzinom zmagającym się z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą. W 2020 roku skorzystało 7 rodzinom została przyznana pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Spośród tych rodzin w całym 2020 r. 3 rodziny były niepełne, 4 rodziny wielodzietne.

14.3. PIECZA ZASTĘPCZA

Gmina Tarnogród partycypuje w kosztach utrzymania 5 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

TABELA 15. DZIECI PRZEBYWAJĄCE W RODZINNYCH FORMACH PIECZY ZASTĘPCZEJ POZA TERENEM GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba dzieci przebywające w rodzinnych formach pieczy zastępczej poza terenem Gminy Tarnogród	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez Policję. Działania muszą być oparte o współpracę wszystkich instytucji, organizacji i podmiotów uczestniczących i odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, a w szczególności samorządów terytorialnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i wymiaru sprawiedliwości.

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy odpowiada Posterunek Policji w Tarnogrodzie.

W 2019 roku na terenie Gminy Tarnogród podjętych zostało 80 interwencji domowych. 9 z nich dotyczyło przemocy w rodzinie. Sprawy zostały zakończone założeniem procedury Niebieska Karta. Jedna interwencja zakończona została zatrzymaniem osoby do wytrzeźwienia. Nadto dla 6 interwencji zostało wszczęte postępowanie do prokuratury oraz zostały wszczęte nowe postępowania w sprawie znęcania się nad osobą najbliższą.

W 2020 roku odnotowano 97 interwencji domowych, z czego 8 dotyczyło przemocy i zostało zakończone założeniem procedury Niebieska Karta. Trzy interwencje zostały zakończone zatrzymaniem 3 osób do wytrzeźwienia. Nadto dla 5 interwencji zostało wszczęte postępowanie do prokuratury oraz zostały wszczęte nowe postępowania w sprawie znęcania się nad osobą najbliższą.

Ogólna liczba stwierdzonych przestępstw kryminalnych w Gminie Tarnogród w 2019 roku wyniosła 44, a w 2020 roku 20 liczba stwierdzonych przestępstw drogowych wyniosła w 2019 roku 12, a w kolejnym roku statystyka wykazała 6.

TABELA 16. WYBRANE RODZAJE PRZESTĘPSTW NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2019 -2020 W PODZIALE NA PRZESTĘPSTWA WSZCZĘTE I STWIERDZONE

Kategoria przestępstw	2019 rok		2020 rok	
	wszczęte	stwierdzone	wszczęte	stwierdzone
Przestępstwa kryminalne	51	44	23	20
Zabójstwa	0	0	0	0
Bójki i pobicia	0	0	0	0
Zgwałcenia	0	0	0	0
Kradzieże	4	4	2	2
Kradzieże z włamaniem	7	7	0	0
Znęcanie się	1	1	4	4
Przestępstwa narkotykowe	5	5	1	1
Przestępstwa drogowe	12	12	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju

16. POMOC SPOŁECZNA

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnogrodzie realizując zadania z zakresu pomocy społecznej, działa na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Osoby/rodziny ubiegające się o pomoc społeczną, w tym wsparcie finansowe (udzielenie zasiłku w postaci pomocy finansowej), powinny spełniać warunki określone przez w/w ustawę. Ustawodawca określił w formie katalogu problemy społeczne, które uprawniają do korzystania ze świadczeń socjalnych. Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) (uchylony)
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Wyznaczenie powyższego katalogu wiąże się z koniecznością badania i monitorowania, w większości przypadków wykorzystując instrumenty badań społecznych. Badania podstawowe wykonane na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, pozwalają poznać główne dysfunkcje rodzin oraz osób otrzymujących pomoc socjalną w obszarze świadczonej pomocy społecznej przez tutejszy MOPS.

16.1. GOSPODARSTWA DOMOWE OBJĘTE POMOCĄ SPOŁECZNĄ

Badania zasobów Ośrodka Pomocy Społecznej umożliwiły uzyskanie odpowiedzi na pytania dotyczące liczby gospodarstw domowych objętych wsparciem pomocy społecznej, strukturę gospodarstw domowych, liczbę dzieci w gospodarstwach domowych, która korzysta z pomocy społecznej.

Analiza danych wykazała, że na terenie Gminy Tarnogród łączna liczba rodzin wymagających wsparcia ze strony pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku 89. Poniższy wykres przedstawia liczebność gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2018-2020.

Dane wskazują, że dominującą grupą rodzin korzystających z pomocy społecznej są gospodarstwa jednoosobowe. Stanowią one ponad 30 % rodzin w danym roku.

TABELA 17. UDZIAŁ PROCENTOWY (%) RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA MOPS W TARNOGRODZIE ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ OSÓB W RODZINIE W LATACH 2018-2020

RAZEM LICZBA RODZIN	2018 ROK		2019 ROK		2020 ROK	
	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%
1 OSOBA W RODZINIE	30	30,93	34	27,88	32	35,95
2 OSOBY W RODZINIE	10	10,31	14	11,48	16	17,98
3 OSOBY W RODZINIE	15	15,46	22	18,03	9	10,11
4 OSOBY W RODZINIE	12	12,37	18	14,75	11	12,36
5 OSÓB W RODZINIE	18	18,56	17	13,93	11	12,36
6 OSÓB I WIĘCEJ W RODZINIE	12	12,37	17	13,93	10	11,24
RAZEM	97	100,00	122	100,00	89	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Kolejną istotną kwestią charakteryzującą rodziny korzystające z pomocy społecznej, była liczba rodzin z dziećmi oraz liczba dzieci w tych rodzinach. Dominowały rodziny z 1 dzieckiem, a w dalszej kolejności rodziny z 2 dziećmi. Zaobserwowano, że zmniejszyła się liczba rodzin wielodzietnych, które zwróciły się o pomoc do MOPS. Odsetek rodzin z dziećmi w 2020 roku wśród ogółu rodzin wynosił 43,82 %.

TABELA 18. LICZBA ORAZ UDZIAŁ PROCENTOWY RODZIN Z DZIEĆMI KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

LICZBA DZIECI	2018 ROK		2019 ROK		2020 ROK	
	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%
1 DZIECKO	19	38,78	24	40,68	14	35,90
2 DZIECI	12	24,49	18	30,51	11	28,21
3 DZIECI	10	20,41	10	16,95	8	20,51
4 DZIECI	4	8,16	4	6,78	3	7,69
5 DZIECI	3	6,12	2	3,39	2	5,13
6 DZIECI	1	2,04	0	0,00	0	0,00
7 DZIECI	0	0,00	1	1,69	1	2,56
RAZEM	49	100,00	59	100,00	39	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS

Wsparciem pomocy społecznej na terenie gminy były objęte rodziny niepełne. Odsetek tych rodzin w badanych latach 2018-2020 był na poziomie 8-10 % w stosunku do ogółu rodzin korzystających z MOPS. Są to głównie rodziny posiadające 1 dziecko i 2 dzieci.

TABELA 19. LICZBA DZIECI W RODZINACH NIEPEŁNYCH OBJĘTYCH WSPARCIEM MOPS W TARNOGRODZIE W LATACH 2018-2020

LICZBA DZIECI W RODZINACH NIEPEŁNYCH	2018 ROK		2019 ROK		2020 ROK	
	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%
1 DZIECKO	6	75,00	7	58,33	5	62,50
2 DZIECI	2	25,00	5	41,67	2	25,00
3 DZIECI	0	0,00	0	0,00	1	12,50
4 DZIECI I WIĘCEJ	0	0,00	0	0,00	0	0,00
RAZEM	8	100,00	12	100,00	8	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Liczba rodzin emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej wyniosła 12 w 2020 roku. W czasookresie 2018-2020 liczba ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W 2020 roku rodziny emerytów i rencistów stanowiły 13,48 % ogółu rodzin objętych wsparciem MOPS.

**TABELA 20. LICZBA RODZIN EMERYTÓW I RENCISTÓW OBJĘTYCH WSPARCIEM
MOPS W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020**

LICZBA OSÓB W RODZINIE	2018 ROK		2019 ROK		2020 ROK	
	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%	L. RODZIN	%
1 OSOBA	5	35,71	4	36,37	3	25,00
2 OSOBY	2	14,29	1	9,09	1	8,34
3 OSOBY	4	28,57	5	45,45	4	33,33
4 OSOBY I WIĘCEJ	3	21,43	1	9,09	4	33,33
RAZEM	14	100,00	11	100,00	12	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

16.2. CHARAKTERYSTYKA DOMINUJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Jednym z elementów przeprowadzonej diagnozy była próba określenia, w jakim stopniu odnotowane w ustawie o pomocy społecznej dysfunkcje i problemy społeczne dotyczyły mieszkańców Gminy Tarnogród. Dominującą przyczyną przyznawania pomocy było ubóstwo. W dalszej kolejności rodziny borykały się z niepełnosprawnością, bądź długotrwałą lub ciężką chorobą. Powodem udzielanej pomocy była także bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Rodziny potrzebowały pomocy i wsparcia również ze względu na bezrobocie, występujący alkoholizm jednego z członków rodziny, bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, przemoc w rodzinie, klęska żywiołowa czy zdarzenie losowe.

**TABELA 21. POWODY PRYZNANIA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE TARNOGRÓD
W LATACH 2018-2020**

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
	L. rodzin	L. rodzin	L. rodzin
UBÓSTWO	54	53	48
SIEROCTWO	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	0	1	0
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	15	18	9
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	14	17	8
BEZROBOCIE	22	21	18
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	29	35	29
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	28	31	31
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WY- CHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GO- SPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓLEM	27	22	18
W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	11	11	10
W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	11	8	3
PRZEMOC W RODZINIE	2	2	2
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0	0
ALKOHOLIZM	13	4	5
NARKOMANIA	0	1	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	0	0	1
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	0	0	1
SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0	0
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

16.3. ŚWIADCZENIA PRYZNANE W RAMACH PROGRAMU „POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA” ORAZ „POSILEK W SZKOLE LUB W DOMU”

Wieloletni program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, jest programem wspierania finansowego gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym określonych w art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Dane statystyczne wskazały, że liczba osób objęta Programem dożywiania w 2018 roku wyniosła 171 osób, w tym 84 dzieci.

W 2019 roku ustanowiono Program „Posiłek w szkole i w domu”. Program zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W 2019 r. Programem objęto 188 osób, w tym 89 dzieci. W 2020 r. liczba rodzin objętych wsparciem zmniejszyła się.

TABELA 22. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROGRAMEM POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA” ORAZ „POSILEK W SZKOLE LUB W DOMU” W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

ROK	RZECZYWISTA LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROGRAMEM OGÓŁEM	W TYM LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POSIŁKU
2018	171	84
2019	188	89
2020	139	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

16.4. PRACA SOCJALNA

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, a także rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

TABELA 23. LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PRACĄ SOCJALNĄ NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Praca socjalna	55	98	49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

16.5. USŁUGI OPIEKUŃCZE

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Na terenie Gminy Tarnogród usługa świadczona była przez opiekunkę środowiskową, na podstawie umowy zlecenia.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Na gminie Tarnogród usługi tego typu świadczone były przez pielęgniarkę dla jednego klienta na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zakres świadczonych usług to: czynności higieniczno-sanitarne, zakupy artykułów żywnościowych i gospodarstwa domowego, utrzymanie czystości i porządku w pomieszczeniach użytkowanych przez podopiecznego, przygotowywanie posiłków, załatwianie spraw urzędowych, pranie i prasowanie odzieży podopiecznego, sygnalizowanie odpowiednim instytucjom potrzeb podopiecznego w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

Na terenie Gminy Tarnogród usługami opiekuńczymi objęto w 2020 roku 3 osoby. Dane za lata 2018-2020 wskazują wzrost liczby osób objętych tymi usługami.

TABELA 24. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Usługi opiekuńcze - ogółem	1	1	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

16.6. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Osobę wymagającą tej formy wsparcia kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej, chyba że okoliczności sprawy wskazują inaczej, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

TABELA 25. LICZBA OSÓB UMIESZCZONYCH W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ Z TERENU GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba osób umieszczonych w DPS	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

16.7. ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE „RODZINA 500+”, ŚWIADCZENIA RODZINNE, PROGRAM „ZA ŻYCIEM”

Zgodnie z Ustawą z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka. Przysługuje do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

W 2019 roku liczba dzieci na które ustalono prawo do świadczenia wychowawczego wyniosła 1081. Znaczny wzrost liczby uprawnionych do świadczenia wychowawczego w stosunku do 2018 r. spowodowany był zmianą przepisów i otrzymywaniem świadczenia na każde dziecko bez względu na sytuację dochodową rodzin. W 2020 roku ogółem ze świadczenia uzupełniającego skorzystało 681 rodzin, 1029 dzieci.

TABELA 26. LICZBA WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ Z PROGRAMU RODZINA 500+ W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba rodzin korzystających z 500+	487	488	681
Liczba dzieci na które ustalono prawo do świadczenia wychowawczego	790	1081	1029

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Z kolei świadczenia rodzinne to zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy), jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe), świadczenie rodzicielskie, do których prawo nabywa się w sposób określony w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

**TABELA 27. ŚWIADCZENIA RODZINNE W GMINIE TARNOGRÓD
W LATACH 2018-2020 (LICZBA ŚWIADCZEŃ WYPŁACONYCH W DANYM ROKU)**

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Zasiłek pielęgnacyjny ogółem	1447	1454	1512
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	515	496	479
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnej osoby pow. 16 lat o znacznym stopniu niepełnosprawności	472	508	572
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie która ukończyła 75 lat	0	0	0
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej powyżej 16 roku życia z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	460	450	461
Świadczenie pielęgnacyjne	287	298	324
Specjalny zasiłek opiekuńczy	17	14	0
Świadczenia opiekuńcze ogółem	1751	1766	1836

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Z programu „Za życiem” mogą skorzystać rodziny, w których urodzi się żywe dziecko z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000,00 zł. Nie jest ono uzależnione od dochodów.

Ustawa "Za życiem" przewiduje również m.in., że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy.

Ośrodek w 2020 r. nie wypłacił żadnego świadczenia na podstawie ustawy „Za życiem”.

**TABELA 28. LICZBA WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ Z PROGRAMU „ZA ŻYCIEM”
W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020**

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba wypłaconych świadczeń „Za życiem”	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

16.8. KARTA DUŻEJ RODZINY

Karta Dużej Rodziny to ogólnopolski system zniżek dla rodzin, które posiadają troje i więcej dzieci. Jest to projekt przygotowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w ramach którego członkowie rodzin wielodzietnych otrzymują możliwość skorzystania z niższych cen na produkty i usługi dostępnych zarówno w placówkach publicznych, jak i u partnerów prywatnych. Od stycznia 2018 roku Karta Dużej Rodziny dostępna jest w dwóch formach, tj. plastikowej oraz elektronicznej.

Dane statystyczne w latach 2018-2020 wskazują na szybkie zwiększanie się liczby rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny. W 2018 roku 25 rodzin skorzystało z tej formy wsparcia, a w 2019 roku 197.

TABELA 29. KARTA DUŻEJ RODZINY W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020

	I półrocze 2018 roku	II półrocze 2018 rok	I półrocze 2019 roku	II półrocze 2019 roku	I półrocze 2020 roku	II półrocze 2020 roku
Liczba rodzin, którym wydano KDR	15	10	162	35	82	10
Liczba osób, którym wydano KDR	89	58	379	110	214	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

17. INSTYTUCJE WSPARCIA SPOŁECZNEGO

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY TYPU ABC – Środowiskowy Dom Samopomocy jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób niepełnosprawnych, swoją działalnością obejmuje osoby przewlekłe chore psychicznie (A), niepełnosprawne intelektualnie (B) i osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (C). Dom funkcjonuje od maja 1999 r. Godziny pracy ŚDS dostosowane są do potrzeb naszych domowników tj. 5 dni w tygodniu w godzinach od 7.00 do 17.00 razem z przywozami. Uczestnikami są mieszkańcy gminy Tarnogród i gmin ościennych: Biszczka Księżpól, Obsza, Potok Górny, i Miasto Biłgoraj. Głównym zadaniem Środowiskowego Domu Samopomocy jest zapewnienie wsparcia osobom, które z powodu przewlekłej choroby psychicznej i niepełnosprawności intelektualnej mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz zaspokajania potrzeb bytowych, które samodzielnie nie są w stanie przezwyciężyć wykorzystując swoje uprawnienia, środki i możliwości.

Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy codzienne usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów polegających na nauce, rozwijaniu i podtrzymywaniu podstawowych umiejętności potrzebnych do prawidłowego funkcjonowania w rodzinie i społeczeństwie w pracowniach: plastycznej - krawieckiej, kulinarnej komputerowej, teatralno- muzycznej oraz rehabilitacyjnej.

Środowiskowy Dom świadczy także inne formy pomocy: poradnictwo psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia, niezbędną opiekę, terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację. Do ŚDS uczęszcza 33 uczestników. Aby pokonać bariery architektoniczne (budynek jest dwukondygnacyjny) niezbędna była dobudowa windy.

18. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• sprawny system informacji,• dobra diagnoza sytuacji świadczeniobiorców pomocy społecznej,• skoordynowany system pomocy społecznej zapewniający wsparcie osobom i rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej,• rozwój działań służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień,• dobra baza lokalowa dla potrzeb medycznych,• dostępność do podstawowych usług z zakresu ochrony zdrowia,• dobrze funkcjonujący ośrodek wsparcia dla osób niepełnosprawnych,• dobre zaplecze do uprawiania sportu: stadion, boiska sportowe, hala sportowa, sale gimnastyczne, boiska przyszkolne, place zabaw dla dzieci,• dostępność do dóbr kultury – bogata oferta kulturalna, dobrze wyposażona biblioteka,• dostateczna ilość placówek oświatowych i kadry nauczycielskiej,• bezpieczeństwo publiczne na zadowalającym poziomie,• duża liczba młodych, wykształconych osób,• trwałość tradycyjnych więzi społecznych na poziomie lokalnym.	<ul style="list-style-type: none">• niedostateczne środki finansowe na funkcjonowanie pomocy społecznej,• brak mieszkań socjalnych,• brak rozwiązań systemowych w zakresie zwalczania patologii społecznych,• mały zakres ofert w systemie pomocy społecznej dla osób zagrożonych marginalizacją,• brak form pomocy w zakresie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na rzecz włączenia społecznego,• brak finansowych na tworzenie placówek wsparcia,• mała liczba specjalistycznych gabinetów lekarskich,• długi okres oczekiwania na badania specjalistyczne,• niskie zaangażowanie społeczne w sprawy lokalne gminy,• słabo rozwinięty wolontariat,• rozpad rodzin powodowany emigracją zarobkową, długotrwałym bezrobociem oraz patologiami,• brak stałych miejsc pracy,• zmniejszająca się liczba urodzeń, starzenie się społeczeństwa,• występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny – ubóstwo, bezrobocie, uzależnienie, choroby,• dziedziczenie patologii,• zbyt niska ilość ofert pracy w stosunku do potrzeb rynkowych,• duża ilość osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych,• nieadekwatność posiadanego zawodu do aktualnych potrzeb rynkowych,• brak ofert pracy dla osób po 50 roku życia i niepełnosprawnych,• niskie dochody z pracy,• ukryte bezrobocie na wsi,• odpływ ludzi młodych

SZANSE	i wykształconych z gminy. ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych, • ożywienie gospodarcze i tworzenie miejsc pracy, • tworzenie grup wsparcia, • rozwój wolontariatu, • możliwość pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej, • wzrost wykształcenia ludzi młodych adekwatnych do potrzeb rynkowych, • edukacja społeczeństwa w kierunku kształtowania pozytywnych postaw w zakresie zdrowego stylu życia, • rozwój aktywności społeczeństwa ku wartościom prospołecznym, • rozwój społecznych grup wsparcia, • rozwój społeczeństwa informacyjnego i dostępu do nowoczesnych technologii, • edukacja i wspieranie postaw przedsiębiorczych, • stworzenie warunków do integracji społeczeństwa, • wyjście na wieś z ofertą kulturalną, • zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, • zwiększenie dostępności do profilaktyki. 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania, • znaczna odległość od dużych ośrodków miejskich, a więc możliwości podjęcia zatrudnienia bądź kształcenia, • ujemny przyrost naturalny, • odpływ młodych ludzi za granicę, • przekazywanie nowych zadań przez Państwo do gmin bez odpowiednich środków finansowych, • roszczeniowe postawy społeczeństwa, w szczególności klientów pomocy społecznej, • niższe od przeciętnych dochody mieszkańców, trudna sytuacja ekonomiczna rodzin, • negatywne nastawienie społeczne dla osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, • bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, • wzrost występowania patologii społecznych, • niewydolność wychowawcza rodzin, • brak pozytywnych postaw społecznych do przeciwdziałania negatywnym zachowaniom społecznym, • wzrost liczby osób zmarginalizowanych społecznie, mających problemy z uzależnieniem, • upadek autorytetów moralnych, społecznych, • negatywne wzorce zachowań społecznych, nastawienie konsumpcyjne do życia ludzi młodych, • wzrost przestępczości, • wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne, • negatywny wpływ przemian społeczno – gospodarczych na kondycję zdrowia psychicznego społeczeństwa,

	• brak silnych i trwałych liderów lokalnych.

19. PROGNOZA ZMIAN

W wyniku realizacji zadań wynikających z celów i przedsięwzięć określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych prognozuje się osiągnięcie następujących zmian w obszarze polityki społecznej na terenie Gminy Tarnogród do roku 2030:

- podejmowane będą działania dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności dla osób starszych, samotnych, długotrwale lub przewlekle chorych i niepełnosprawnych, których liczba z roku na rok zwiększa się
- w związku z dalszym wzrostem liczby osób starszych i niepełnosprawnych będą podejmowane działania zarówno w obszarze opieki jak i aktywizacji osób w podeszłym wieku,
- stale monitorowana będzie sytuacja demograficzna gminy,
- podejmowane będą działania na rzecz rodzin z dziećmi,
- podejmowane będą działania dla rodzin z problemami bezradności opiekuńczo-wychowawczej – w tym realizacja zadania asystenta rodziny, pomoc dzieciom,
- podejmowane będą działania w celu poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy,
- podejmowane będą działania skierowane dla osób doznających przemocy, w tym szczególnie dla kobiet i dzieci,
- prowadzona będzie w placówkach oświatowych i na terenie gminy profilaktyka antyalkoholowa i antynarkotykowa, podejmowana będzie współpraca instytucjonalna w ramach działań profilaktycznych tj. placówki oświatowe, kulturalne, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- podejmowana będzie współpraca pomiędzy samorządami lokalnymi, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi.

20. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring rozumiany jest jako proces systematycznego zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych dotyczących prowadzonych działań, wdrażanych projektów bądź całej strategii, tak w aspekcie finansowym jak i rzeczowym. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Ewaluacja jest częścią procesu podejmowania decyzji, który to polega na wydawaniu opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie o nim informacji w odniesieniu do przyjętych celów, kryteriów i wartości. Ewaluację strategii należy rozumieć jako systematyczne zbieranie informacji na temat działań, charakterystyki i efektów programu w celu ocenienia strategii, poprawy jej skuteczności oraz/lub wsparcia procesu decyzyjnego dotyczącego przyszłego programowania¹³.

¹³ T. Kierzkowski, Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno-gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Warszawa 2002, s. 19–20.

Cele prowadzenia ewaluacji można ująć w czterech zasadniczych punktach:

- 1) kontrola nad działaniem władz publicznych oraz zwiększanie przejrzystości tych działań,
- 2) zwiększanie skuteczności i efektywności projektów i programów podejmowanych przez sektor publiczny;
- 3) kształtowanie kierunków i priorytetów działalności sektora publicznego,
- 4) poznawanie mechanizmów programów i projektów¹⁴.

¹⁴ T. Kierzkowski, Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno-gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Warszawa 2002, s. 11

Realizacja działań przewidzianych w celach operacyjnych niniejszej strategii odbywać się będzie w ramach kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych gminy. Potwierdzeniem osiągnięcia wskaźników realizacji działań, o których mowa w niniejszym dokumencie, będzie coroczne sprawozdanie z realizacji strategii.

Zespół powołany przez Burmistrza Tarnogrodu do opracowania „Gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Tarnogród na lata 2021 – 2030” winien się zbierać przynajmniej raz na dwa lata w celu oceny poziomu wdrożenia poszczególnych celów i kierunków działań zawartych w niniejszym dokumencie.

21. CEL GENERALNY I CELE STRATEGICZNE

W wyniku przeprowadzonych analiz przyjęto następujące cele strategiczne:

- Cel strategiczny 1: doskonalenie systemu wsparcia dla osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych,
- Cel strategiczny 2: tworzenie sprzyjających warunków rozwoju dla rodzin z dziećmi,
- Cel strategiczny 3: zintegrowany system pomocy społecznej,
- Cel strategiczny 4: doskonalenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

W ramach celów strategicznych przyjęto następujące kierunki działań:

Cel strategiczny 1: doskonalenie systemu wsparcia dla osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych:

- Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy,
- Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 2: tworzenie sprzyjających warunków rozwoju dla rodzin z dziećmi:

- Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodzin,
- Utworzenie świetlicy środowiskowej.

Cel strategiczny 3: zintegrowany system pomocy społecznej:

- Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych,
- Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społecznej i zawodowej,
- System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu,
- Prowadzenie działań z zakresu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
- Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej.

Cel strategiczny 4: doskonalenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

- System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych.

CEL I: DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH, DŁUGOTRWALE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH						
KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJE	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI
STAŁY MONITORING SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ GMINY	DIAGNOZOWANIE LICZBY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH I DŁUGOTRWALE CHORYCH	LICZBA PRZEPROWADZONYCH DIAGNOZ	RAPORT Z MONITORINGU	URZĄD GMINY, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY, MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	RAZ W ROKU
ROZWIJANIE FORM WSPARCIA I POMOCY NA RZECZ OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	ZAPEWNIENIE WSPARCIA MATERIALNEGO DLA OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH I DŁUGO- TRWALE CHORYCH	LICZBA RODZIN, W KTÓRYCH FUNKCJONUJĄ OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I DŁUGOTRWALE CHORE, WSPIERANE PRZEZ SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ	MRPIPS SPRAWOZ DANIE PÓŁROCZNE I ROCZNE Z UDZIEŁONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ PIENIĘŻNEJ W NATURZE I USŁUGACH	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
	ZAPEWNIENIE MIEJSC W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA OSÓB SKIEROWANYCH DO DPS	MRPIPS SPRAWOZ DANIE PÓŁROCZNE I ROCZNE Z UDZIEŁONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ - PIENIĘŻNEJ W NATURZE I USŁUGACH	MOPS, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB
	ZAPEWNIENIE WSPARCIA OSOBOM STARSZYM/NIEPEŁNOSPRAWNYM W POSTACI USŁUG OPIEKUNCZYCH	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH WSPARCIEM	MRPIPS SPRAWOZ DANIE PÓŁROCZNE I ROCZNE Z UDZIEŁONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ - PIENIĘŻNEJ W NATURZE I USŁUGACH	MOPS, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB
	ZAPEWNIENIE AKTYWNEGO UDZIAŁU OSOBOM STARSZYM W ŻYCIU KULTURALNYM	LICZBA ORGANIZACJI, KTÓRE ZA PEWNIAJĄ OSOBOM STARSZYM UDZIAŁ W ŻYCIU KULTURALNYM	LICZBA JEDNOSTEK WSPÓŁPRACUJĄCYCH	BIBLIOTEKA PUBLICZNA , KLUB SENIORA, TARNOGRODZKI OŚRODEK KULTURY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB

CEL II: TWORZENIE SPRZYJAJĄCYCH WARUNKÓW ROZWOJU DLA RODZIN Z DZIEĆMI						
KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI
BUDOWANIE SYSTEMU WSPARCIA MATERIALNEGO DLA RODZIN	REALIZACJA PROGRAMÓW WSPARCIA MATERIALNEGO RODZIN NP. OGÓLNOPOLSKA KARTA DUŻEJ RODZINY, RODZINA 500+, PROGRAM „ZA ŻYCIEM”	LICZBA ŚWIADCZEŃ Z PROGRAMU „RODZINA 500+”	SPRAWOZDANIE RZECZOWO-FINANSOWE Z WYKONYWANIA ZADAŃ Z ZAKRESU ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZEGO	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB
		LICZBA WYDANYCH KART DUŻEJ RODZINY	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI ART.19 PKT 1-5 USTAWY Z DNIA 5 GRUDNIA 2014 ROKU O KARCIE DUŻEJ RODZINY	URZĄD GMINY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB
		LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PROGRAMEM "ZA ŻYCIEM"	KWARTALNE SPRAWOZDANIE RZECZOWO-FINANSOWE Z WYKONYWANIA ZADAŃ Z ZAKRESU ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB
	UTWORZENIE MIESZKANIA CHRONIONEGO	LICZBA OSÓB W MIESZKANIACH CHRONIONYCH	SPRAWOZDANIE	URZĄD GMINY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB
	UTWORZENIE ŚWIETLICY ŚRODOWISKOWEJ	LICZBA OSÓB W MIESZKANIACH CHRONIONYCH	SPRAWOZDANIE	URZĄD GMINY, MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB

CEL III ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ						
KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI
DIAGNOZOWANIE I MONITOROWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	MONITOROWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	LICZBA RAPORTÓW Z MONITORINGU	RAPORT Z MONITORINGU	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	RAZ W ROKU
WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI I/LUB PODMIOTAMI DZIAŁAJĄCYMI W OBSZARZE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ	WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ WSPIERANIA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	LICZBA PODMIOTÓW, Z KTÓRYMI ZAWARTO POROZUMIENIE I/LUB PODPISANO LIST INTENCYJNY O WSPÓŁPRACY	POROZUMIENIE/LIST INTENCYJNY	URZĄD GMINY, JEDNOSTKI ORGANIZACYJE GMINY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
SYSTEM WSPARCIA NA RZECZ OSÓB UBOGICH I PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	REALIZACJA PRACY SOCJALNEJ PRZEZ PRACOWNIKÓW GOPS NA RZECZ OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PRACĄ SOCJALNĄ	MRPIPS SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE I ROCZNE Z UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ -	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
	MINIMALIZOWANIE SKUTKÓW UBÓSTWA POPRZEZ SYSTEMATYCZNĄ POMOC RZECZOWĄ I FINANSOWĄ REALIZOWANĄ PRZEZ GOPS	LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU UBÓSTWA	MRPIPS SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE I ROCZNE Z UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
	OPRACOWANIE I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE	LICZBA PROGRAMÓW	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA, PROGRAM OPRACOWYWANY RAZ NA 5 LAT
PROWADZENIE DZIAŁAŃ Z ZAKRESU WSPARCIA DLA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU I NARKOTYKÓW	OPRACOWYWANIE I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	LICZBA PROGRAMÓW	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	URZĄD GMINY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA, PROGRAM OPRACOWYWANY RAZ NA ROK

	OPRACOWYWANIE I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII	LICZBA PROGRAMÓW	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	URZĄD GMINY	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA, PROGRAM OPRACOWYWANY RAZ NA ROK
	ZAPEWNIENIE SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA OSOBOM Z PROBLEMEM UZALEŻNIEŃ ORAZ OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W RODZINIE	LICZBA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY W RO- DZINIE OBJĘTYCH PORADNIC- TWEM	SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI GOPS, SPRAWOZDANIE Z DZIAŁAŃ GMINY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	URZĄD GMINY, MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY RODZINIE DYSFUNKCYJNEJ	OPRACOWANIE I REALIZA- CJA 3 - LETNIEGO PROGRAMU WSPIERANIA RO- DZINY	LICZBA PROGRAMÓW	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PROGRAM OPRACOWYWANY RAZ NA 3 LATA
	REALIZACJA PRZEZ GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ PROGRAMU W ZAKRESIE DOŻYWIANIA	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROGRAMEM DOŻYWIA- NIA	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PRO- GRAMU "POSILEK W SZKOLE I W DOMU"	URZĄD GMINY, MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
	ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO SPECJALISTÓW Z ZAKRESU PRACY Z RODZINĄ NIEWYDOLNĄ OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZO (ASYSTENT RODZINY)	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH WSPARCIEM ASYSTENTA RODZINY	SPRAWOZDANIE OPS Z REALIZACJI ZADAŃ USTAWY Z DNIA 9 CZERWCA 2011 O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	URZĄD GMINY, MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA

CEL IV: DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB BEZROBOTNYCH I POSZUKUJĄCYCH PRACY						
KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI
SYSTEM WSPARCIA NA RZECZ OSÓB BEZROBOTNYCH	PRACA SOCJALNA Z OSOBAMI/RODZINAMI W KTÓRYCH WYSTĘPUJE PROBLEM BEZROBOCIA I KTÓRE ZOSTAŁY OBJĘTE WSPARCIEM MOPS	LICZBA RODZIN OBJĘTA POMOCA GOPS Z POWODU BEZROBOCIA	MRPIPS SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE I ROCZNE Z UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ - PIENIĘŻNEJ W NATURZE I USŁUGACH	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
	WSPÓŁPRACA Z POWIATOWYM URZĘDEM PRACY NAS RZECZ OSÓB BEZROBOTNYCH ORAZ POSZUKUJĄCYCH PRACY	LICZBA JEDNOSTEK WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z GOPS W RAMACH DZIAŁAŃ NA RZECZ BEZROBOTNYCH	LICZBA JEDNOSTEK WSPÓŁPRACUJĄCYCH	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA
	WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI, KTÓRE DZIAŁAJĄ NA RZECZ OSÓB BEZROBOTNYCH	LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	SPRAWOZDANIE	MOPS	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ, INNE ŹRÓDŁA	PRACA CIĄGŁA

21. RAMY FINANSOWE

Ramy finansowe w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych określają szacunkowy limit środków, które gmina zamierza przeznaczyć na realizację zadań. Ramy finansowe zawarte w budżecie Gminy Tarnogród będą aktualizowane w oparciu o dostępne środki budżetu.

Ponadto przewiduje się możliwość pozyskiwanych środków zewnętrznych np. funduszy krajowych, Unii Europejskiej, przy czym możliwość zewnętrznego wsparcia zależy będzie od wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce, zasad podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa, zdolności przygotowania i realizacji konkretnych projektów dla Gminy Tarnogród w sferze społecznej.

CELE STRATEGICZNE	CEL STRATEGICZNY 1 - DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH, DŁUGOTRWALE CHOROZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	CEL STRATEGICZNY 2 TWORZENIE SPRZYJAJĄCYCH WARUNKÓW ROZWOJU DLA RODZIN Z DZIEĆMI	CEL STRATEGICZNY 3 - ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ	CEL STRATEGICZNY: 4 - DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB BEZROBOTNYCH I POSZUKUJĄCYCH PRACY
	Kwota			
2021 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2022 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2023 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2024 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2025 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2026 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2027 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2028 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2029 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł
2030 rok	900.000 zł	2.000.000 zł	650.000 zł	20.000 zł

Opracowane w uzgodnieniu ze Skarbnikiem Gminy Tarnogród

22. SPIS TABEL, WYKRESÓW

TABELA 1. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	10
TABELA 2. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD WG MIEJSCOWOŚCI ZAMIESZKANIA W LATACH 2018-2020.....	10
TABELA 3. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKOWYCH W LATACH 2018-2020.....	11
TABELA 4. URODZENIA, ZGONY I PRZYROST NATURALNY W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	12
TABELA 5. PLACÓWKI OŚWIATOWE NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD.....	14
TABELA 6. LICZBA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY W LATACH 2018-2020.....	18
TABELA 7. LICZBA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY WG PŁCI W LATACH 2018-2020.....	18
TABELA 8. LICZBA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY TARNOGRÓD ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY DO 25 ROKU ŻYCIA ORAZ POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA W LATACH 2018-2020.....	18
TABELA 9. FUNKCJONOWANIE ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO I GRUP ROBOCZYCH DO SPRAW PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018 – 2020.....	21
TABELA 10. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ W FORMIE PORADNICTWA W LATACH 2018 -2020 W GMINIE TARNOGRÓD.....	21
TABELA 11. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROCEDURĄ „NIEBIESKIE KARTY” W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	22
TABELA 12. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	24
TABELA 13. PUNKT KONSULTACYJNO – INFORMACYJNY W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	24
TABELA 14. LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z USŁUG ASYSTENTA RODZINY W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	25
TABELA 15. DZIECI PRZEBYWAJĄCE W RODZINNYCH FORMACH PIECZY ZASTĘPCZEJ POZA TERENEM GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	26
TABELA 16. WYBRANE RODZAJE PRZESTĘPSTW NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018 -2020 W PODZIALE NA PRZESTĘPSTWA WSZCZĘTE I STWIERDZONE.....	27
TABELA 17. UDZIAŁ PROCENTOWY (%) RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA MOPS W TARNOGRODZIE ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ OSÓB W RODZINIE W LATACH 2018-2020.....	28
TABELA 18. LICZBA ORAZ UDZIAŁ PROCENTOWY RODZIN Z DZIEĆMI KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	29
TABELA 19. LICZBA DZIECI W RODZINACH NIEPEŁNYCH OBJĘTYCH WSPARCIEM MOPS W TARNOGRODZIE W LATACH 2018-2020.....	29

TABELA 20. LICZBA RODZIN EMERYTÓW I RENCISTÓW OBJĘTYCH WSPARCIEM MOPS W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	30
TABELA 21. POWODY PRYZNANIA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	31
TABELA 22. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROGRAMEM „POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA” ORAZ „POSILEK W SZKOLE LUB W DOMU” W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	32
TABELA 23. LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PRACĄ SOCJALNĄ NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	33
TABELA 24. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI NA TERENIE GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	33
TABELA 25. LICZBA OSÓB UMIESZCZONYCH W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ Z TERENU GMINY TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	34
TABELA 26. LICZBA WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ Z PROGRAMU RODZINA 500+ W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	34
TABELA 27. ŚWIADCZENIA RODZINNE W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020 (LICZBA ŚWIADCZEŃ WYPŁACONYCH WDANYM ROKU).....	35
TABELA 28. LICZBA WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ Z PROGRAMU „ZA ŻYCIEM” W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	35
TABELA 29. KARTA DUŻEJ RODZINY W GMINIE TARNOGRÓD W LATACH 2018-2020.....	36
WYKRES 1. MODELE STRUKTURY LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCII I WIEKU (PIRAMIDY WIEKU I PŁCI).....	11